

Een duurzame melkvee-stal in alle opzichten

Duurzaam ondernemen op velerlei gebied: diergezondheid, dierenwelzijn, milieu, financieel, levensfaseplanning... Melkveehouder Auke Veldman uit het Friese Bakhuizen heeft geprobeerd al die aspecten mee te nemen in zijn nieuwe bedrijfsopzet. De kennis daarvoor deed hij vooral op via studiegroepen.

GEESJE ROTGERS

Het melkveebedrijf van Auke, Willeke en Hendrik Veldman ligt tussen de weilanden, aan de rand van het IJsselmeer. Ondernemen zo dicht bij een natuurgebied vraagt veel aandacht voor de flora en fauna in het gebied. Veldman doet dan ook het nodige aan het ganzenbeheer. Dat is slechts een van de vele duurzaamheidsaspecten waarmee hij

rekening houdt. Diergezondheid, en daarmee het verminderen van het antibioticumgebruik, is een andere. Bij de bouw van de nieuwe melkveestal en de herinrichting van het bedrijf werd ook flink rekening gehouden met de zogenoemde looplijnen. Met andere woorden: het voorkómen van in- en versleep van mestresten over het bedrijf via rijdend

materiaal, schoeisel en veedrinkwater, om risico's op ziekten te verkleinen.

Nieuwbouw

Sinds augustus 2009 worden de negentig koeien gehuisvest in de nieuwe ligboxenstal (foto 1). Helemaal af is die stal nog niet. Aan de ruimte voor de melkrobots wordt nog gebouwd. Ook de separatuurruimtes moeten er

nog komen. Het jongvee en de droogstaande koeien worden gehuisvest in de oude ligboxenstal. Die oude stal dient tevens als doorgang van de koeien naar de bestaande melkstal, zolang er nog niet met de robots wordt gemolken.

De koeien worden na de eerste snede geweid. Ook als de robots er straks zijn, blijft weidegang een pre. Hier is in het stalontwerp rekening mee gehouden.

In de studiegroepen waaraan Veldman deelnam, stond het verkleinen van risico's centraal. Vele onderwerpen werden bij de kop gepakt: het voeren, de openheid richting de maatschappij, risico's ten aanzien van dierziekten, arbeidsgemak. De studiegroepen werden begeleid door Ed van Eenige van adviesbureau InterAct. Van Eenige deed onder meer onderzoek naar de looplijnen op 128 melkveebedrijven en naar de drinkwaterkwaliteit op melkveebedrijven. Dit om de risico's op versleping van vuil in kaart te brengen. "Levensfaseplanning is óók een uiterst belangrijk risicopunt, dat zwaar wordt onderschat", stelt Van Eenige. "Bij de inrichting van het bedrijf moet erop worden gelet dat de veehouder zich niet verwingt in een enorme berg werk."

Geen versleep van mest

Het erf rondom de stallen is opvallend

schoon. Nergens een spootje mest te bespeuren. In de nieuwe bedrijfsopzet is er goed rekening mee gehouden dat de routes van de voertrekker en de looppaden van de koeien elkaar niet kruisen. Zo kan er geen mest via de trekkerbanden verslept worden over het terrein. Mest wordt gezien als een risicofactor – via mest kunnen immers gemakkelijk kiemen worden verslept over het bedrijf.

Op twee 'knooppunten' op het bedrijf kruisen het vuile koeienlooppad en het schone voerpad elkaar: dat is op de looproute naar de melkstal en (straks) op de looproute naar het weiland. Op beide plekken ligt nu een brug (foto 2) die over het koeienlooppad wordt gelegd om de voertrekker een schone doorgang te geven. De broer van Veldman bouwde deze brug. Een hefhek houdt dan de koeien tegen, zodat zij niet met hun 'vuile' poten de schone brug kunnen oplopen.

Geen versleep kiemen via water

Op het bedrijf van Veldman werd in de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar 'de beste drinkbak' voor de koe. Ed van Eenige voerde dat onderzoek uit. Een gemiddelde koe drinkt 100 liter per dag, een nieuwmelkte koe soms wel 150 liter. Dat water moet schoon zijn om de diergezondheid te waarborgen. Een ruime bak heeft veruit de voor-

keur om voldoende te kunnen drinken. Ook een diepe bak wordt aanbevolen, omdat het vuil naar de bodem zakt, waardoor de koe dat niet binnenkrijgt. Communicerende drinkwatersystemen worden ten zeerste afgeraden, omdat het vuil zich in de leidingen ophoopt en zich van daaruit verspreidt naar andere drinkpunten. Ook een rvs bak wordt afgeraden. Het formaat is prima, maar het materiaal niet: de biofilm van allerlei vuil blijft kleven aan het materiaal. Een gegalvaniseerde bak heeft dat nadeel niet. Als die dan ook nog taps toeloopt (vuil verzamelt zich onderin) en een grote afvoerstop heeft, dan is het vuil in enkele seconden te verwijderen door het water eruit te spoelen (foto 3). De beugel om de bak verhindert dat koeien erin mesten. Verder raken drinkbakken die dicht bij het voerhek staan snel vervuult door de voerresten aan de bek van de dieren. Het heeft daarom de voorkeur de bakken iets verder van het voerhek te plaatsen.

Ligbed zonder schuren

De latex van de ligbedden is vastgezet met de gladde kant naar boven. Dat is bijzonder, aangezien normaal gesproken de ruwe kant als ligbed dient. Van Eenige: "Ik ben mordicus tegen de ruwe kant boven, dat veroorzaakt gemakkelijk schaafwonden. Die gladde kant ligt veel prettiger voor de koeien."

Foto 1. Sinds augustus 2009 worden de koeien gehuisvest in een nieuwe ligboxenstal die gekenmerkt wordt door: veel ruimte, veel licht, veel frisse lucht.

Foto 2. Een schone brug wordt over het vuile koeienlooppad gelegd, om ervoor te zorgen dat de banden van de voertrekker schoon blijven.

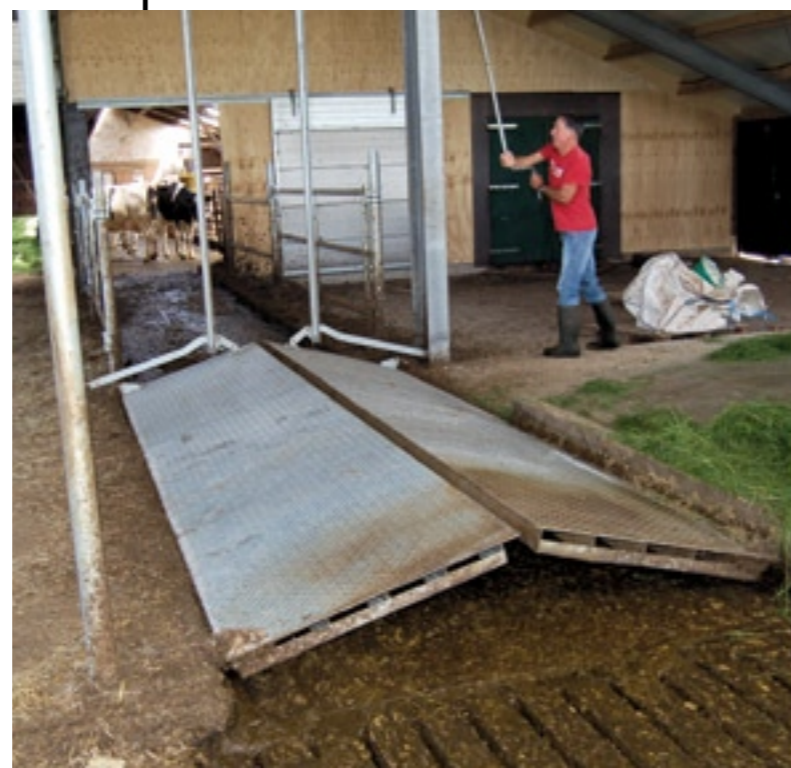
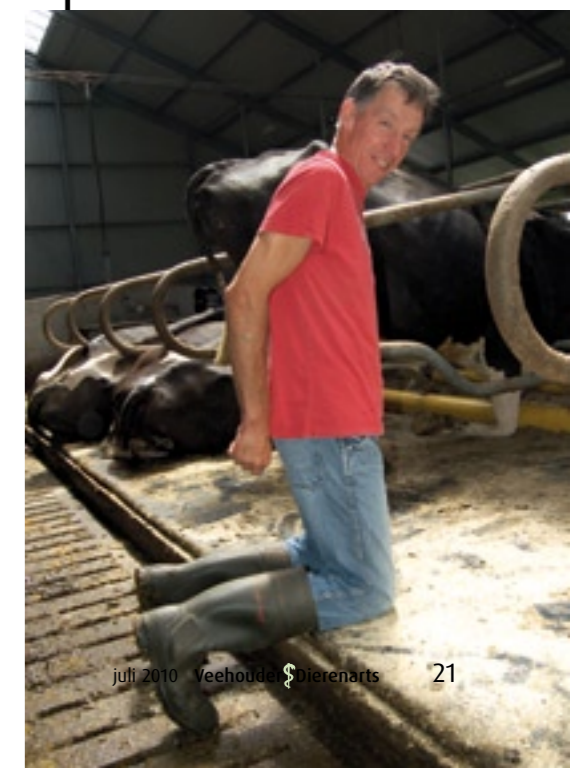

Foto 3. Deze taps toelopende waterbak met grote afvoeropening is in enkele seconden van het vuil te ontdoen door de stop eruit te trekken.

Foto 4. Veehouder Auke Veldman laat zich op de knieën vallen (knieproef). Op dit aangenaam zachte ligbed is dat geen enkel probleem.

Schaafplekken op de poten worden dan ook eigenlijk niet gezien in deze stal. Koeien glijden er niet op uit en bovendien is het veel gemakkelijker schoon te houden. De ligbedden op dit bedrijf zijn opvallend zacht.

“De knieproef durf je op deze ligbedden wel aan, dat is in menig stal wel anders”, stelt Van Eenige (foto 4).

De ligboxen zijn ruim. De schoftboom is gemonteerd op 2,20 meter en dient alleen om de box stabiliteit te geven. Een elastische schoftband zorgt ervoor dat de koe weet waar zij moet gaan liggen. Verder is er veel kopruimte. Die ruimte heeft de koe nodig om gemakkelijk te kunnen opstaan en te gaan liggen. Bij die handelingen wordt de kop als contragewicht ver naar voren gehouden. De ruime box, zonder harde stootranden zorgt ervoor dat de dieren gevrijwaard blijven van bulten op hals en schoft.

Frisse stal

De stal is ruim, aan de zijkanten open en heeft een open nok. Dat geeft een prettig fris stalklimaat. Bovendien is het dak geïsoleerd, wat met name in de zomer de stal relatief koel houdt. “Zo’n stal werkt beter tegen hittestress dan ventilatoren”, stelt Van Eenige. Extra licht door een lichtstraat in het dak is een ander pluspunt. De open zijkanten en nok worden afgeschermd met gaas om vogels buiten te houden. Een rundveestal is nu eenmaal geen voliëre. Opvallend is de keuze voor lumitherm als gordijnen in de zijwanden. Deze

opblaasbare luchtkussens laten heel veel licht door, motiveert de veehouder zijn keuze.

Bovendien isoleren ze goed en klapperen ze niet in de wind. Dat laatste is zo vlak aan het IJsselmeer, waar het toch geregeld flink waait, zeker belangrijk (foto 5).

De looppaden in de stal zijn breed, net als de ruimte achter het voerhek. De koeien kunnen er rustig vreten. Liefst zag Van Eenige nog een egalinebaan van 50 tot 60 cm onder het vreetgedeelte van het voerpad. Maar zo’n coating is met 5.000 tot 6.000 euro allesbehalve goedkoop.

Dankzij het frisse stalklimaat en de mestrobot (foto 6) zijn de vloeren kurkdroog. “Dat is in veel stallen wel anders”, zegt Van Eenige. Uiteraard is de stal gecertificeerd voor de Maatlat Duurzame Veehouderij. Veehouders die over het voerhek klimmen, in de mest lopen en vervolgens met de vuile laarzen weer op het voerpad klimmen, het is Van Eenige een doorn in het oog. “Allereerst is dat geklim over het voerhek gevaarlijk, daarnaast versleep je de mest over het hele bedrijf.” Veldman koos daarom voor een schoon looppad rondom het koeiengedeelte. Verder komen er op dit bedrijf op de grens van het vuile en schone gedeelte ‘doorstappen’ die voorzien zijn van spuitapparatuur voor het schoonmaken van de laarzen.

Stalbeeld

Veldman wil gemakkelijk kunnen werken in zijn nieuwe bedrijfsruimtes. De bedoeling is

om door te groeien naar 130 koeien en het bedrijf te runnen met één volwaardige arbeidskracht. “Dat lukt alleen als alles vlekkeloos verloopt en er weinig probleemkoeien zijn. Probleemkoeien kosten veel tijd, dus ziekten moet je voor zien te blijven.” De diergezondheid en het dierenwelzijn zijn met de nieuwe stal sprongen vooruitgegaan, aldus de veehouder. “De dierenartskosten zijn gehalveerd. Er is minder mastitis en het aantal klauwkwetsuren is fors afgenomen. Ook worden de dieren beter tochtig en ogen ze fitter.” De melkproductie is ook fors gestegen. “De BSK is vier tot vijf punten omhooggegaan. Aan het rantsoen is niets veranderd, zodat je de stijging in BSK met name kunt toeschrijven aan de nieuwe stal”, zegt Veldman. De koeien hebben in de nieuwe stal 6 m² per koe tot hun beschikking. In de oude stal was dat wegens enige overbezetting maar 2 m². Er heerst een aangename rust in de stal. Alle koeien zijn bezig met herkauwen of staan aan het voerhek te vreten, tekenen dat zij zich prettig voelen. Een stal waarin rekening is gehouden met alle aspecten van duurzaam ondernemen, is wel veel duurder. Een standaardstal zou op dit bedrijf 4,5 ton hebben gekost, deze stal is 3 ton duurder. De veehouder heeft op de kosten kunnen besparen door veel klussen zelf ter hand te nemen. §

Foto 5. De opblaasbare gordijnen zorgen voor veel lichtdoorlaat en klapperen niet in de wind. Veehouder Auke Veldman en adviseur Ed van Eenige voor de stal.

Foto 6. Het frisse stalklimaat en de mestrobot houden de vloeren kurkdroog. Ed van Eenige rijdt graag een rondje mee op de robot.

